

INTRODUKTION TILL KRISTEN TRO

Gunilla Lindén

Innehåll

Inledning	5
1. Vem är Gud?	7
2. Hur visar sig Gud?	11
3. En närvarande Gud	19
4. Människan	23
5. Dopet	27
6. Nattvarden	31
7. Synd och förlåtelse	37
8. Ondskan och meningen med livet	41
9. Bön – att prata med Gud	45
10. Bibeln	51
11. Trosbekännelsen – att bekänna sin tro	55
12. Kyrkan – plats att dela liv	59
Vill du läsa mer?	63

© 2011 Gunilla Lindén

Omslag & grafisk form: Åsa Ulfvebrand
Bilder: Mattias Sahlén

Inledning

Vad är kristen tro? Vad tror kristna på?

Det finns många olika sätt att förstå och förklara tro. Ett sätt att beskriva tro är att tro består av två delar. Den ena är att som människa tro på något, utan att säkert veta. Det andra handlar om vad en människa tror på, om trons innehåll, och vad tron får för konsekvenser.

Den här boken ger en kort introduktion till den kristna trons innehåll. En av utgångspunkterna är att kristen tro inte bara handlar om troslära eller lärosatser (det som brukar kallas dogmer) utan också om gudstjänsten, församlingen och den enskilda kristna människans liv. Kristnen tro kan formuleras och levas på många olika sätt.

Oavsett hur den kristna tron ser ut förhåller den sig till Jesus Kristus, därav namnet kristen tro. Bibeln är central i kristen tro. Den innehåller berättelser om Jesus liv, hans död och hans uppståndelse. Därför spelar Bibeln en avgörande roll för hur kristna formar och format sin tro på Gud.

sätt att försöka förstå och förklara vem Gud är. Två perspektiv som är centrala är att *Gud skapar* och att *Gud är*.

I Bibelns första bok finns berättelser som handlar om när världen blev till, skapelseberättelsen. (En finns i Första Moseboken kapitel 1.) Skapelseberättelsen är inte en vetenskaplig beskrivning av världens tillkomst. Den är snarare ett sätt att försöka förklara varför saker och ting är som de är. Den bild som tecknas i Bibeln är bilden av att det finns en Gud som vill världen, *Skaparen*. Världen har inte tillkommit av en slump utan är resultat av att Gud vill livet.

Hur kan då denna Gud, Skaparen, beskrivas?

I Bibelns andra bok berättas det om hur Moses, en ung man, möter Gud. Han frågar efter Guds namn. Gud svarar: ”Jag är” (Andra Moseboken kapitel 3).

Jag *är*. Det betyder att Gud inte *var*, berättelsen om Gud handlar inte om dåtiden och är inte slut. Jag *är*. Berättelsen om Gud är inte heller berättelsen om något som ska komma, något i en avlägsen framtid. *Gud är nu*.

Att Gud är skapare betyder inte bara att Gud har skapat något för länge sedan. Gud skapar nu, och ger liv. Skapelsen pågår. Livet förnyas ständigt.

I judisk och kristen tradition är inte världen en ond plats. Gud skapar och ser att det skapade är gott. Män-

niskan är skapad till Guds avbild, till att vara lik Gud. I skapelseberättelsen får människan ett särskilt ansvar: att ta hand om jorden.

Förhållandet mellan Gud och människa kan beskrivas som ett slags delegationsordning. Gud, Skaparen, ger människan en del av ansvaret för skapelsen. Människan är Guds medarbetare eller medskapare. Det betyder att människan har stor frihet och stort ansvar. Medarbetarskapet mellan Gud och människa omges av en rad överenskommelser, förbund, som beskriver åtagandet gentemot varandra. I Gamla testamentet ingår Gud och människan flera förbund. Ett av dem ingår Gud med Moses. Gud ger folket en samling livsregler, de tio budorden. Om folket följer dessa så lovar Gud att följa sitt folk (Andra Moseboken kapitel 20).

Gud är en personlig Gud, en Gud som går med sitt folk. Det är en central aspekt av den kristna trosläran och erfarenheten. Gud är en Gud som går med sitt folk genom livet.

människor som ett tecken på att de lämnade det gamla livet bakom sig och vände om till Gud (detta brukar i kristen tradition kallas för omvändelse). Många trodde nog att han var den som skulle komma. Själv nekade han till det och hävdade att det skulle komma någon annan, större än han.

Jesus var släkt med Johannes och föddes i en judisk familj som hörde hemma i staden Nasaret. Jesus mor Maria förstod tidigt att det var något särskilt med honom. Det finns inte så många berättelser om Jesus barndom. Det vi vet är att han föddes i Betlehem och att familjen tvingades fly efter hans födelse. Efter några år återkom de till Nasaret där pojken växte upp.

Berättelserna om Jesus och Johannes återfinns i den del av Bibeln som kallas Nya testamentet. Ordet testamentet betyder förbund. Att dela in Bibeln i två delar, Gamla och Nya testamentet, visar att det utifrån ett kristet perspektiv finns en skillnad mellan de båda testamentena. Nya testamentet inleds med fyra böcker som berättar om Jesus liv, död och uppståndelse. De kallas evangelier. Evangelium betyder det glada budskapet. Det är berättelsen om Jesus som är det glada budskapet. Gud sänder en befriare till sitt folk!

När Jesus är runt 30 år möter han Johannes döparen, och vill bli döpt av honom. Johannes protesterar. Inte ska väl han, Johannes, döpa Jesus. Det borde vara tvärtom.

Och, detta ord – tvärtom – kan sägas känneteckna Jesus verksamma år. Evangelierna är fulla av berättelser om hur Jesus möter människor. Många av dem han möter lever i ett utanförskap. Jesus visar i ord och handling att de i hans ögon lever innanför. Han pratar med dem som ingen annan pratar med, han äter med dem som hamnat utanför mänsklig gemenskap, han rör vid människor som anses oberörbara. För Jesus tycks det inte spela någon roll om människor hamnat utanför för att de gjort sig skyldiga till ett brott eller för att de levtt moraliskt klandervärda liv eller för att de drabbats av sjukdom eller för att de har ett funktionshinder eller ... Det tycks inte spela någon roll varför en människa hamnat utanför. Det viktiga är att bryta detta mönster och erbjuda en plats innanför.

Berättelserna om hur Jesus möter människor är berättelser om förändring. Livet har varit begränsat, men nu öppnar det sig. Människor som ätit ensamma bjuds in. Människor som ingen rört vid känner en hand på sin kropp. Människor som fått ett straff utmätt frias. Livet kommer åter.

Jesus samlar människor runt sig och ger dem i uppdrag att lära andra det han har lärt dem. Hans närmaste vänner, lärjungarna, blir hans följeslagare under tre år. Det finns både män och kvinnor bland dem som följer honom. Tvärtom mot hur det ser ut i det religiösa sammanhang där Jesus hör hemma.

Folket väntar på en ny kung. I centrum för Jesus undervisning står gudsriket. Gudsriket har i Jesus förkunnelse inget med politiskt eller militärt utbredande att göra. Istället hör gudsriket samman med omvändelse, inre kvaliteter och egenskaper. Gör mot andra så som du vill att andra ska göra mot dig. Det som avgör är förmågan att identifiera sig med dem som hamnat utanför, med dem som ingen annan vill kännas vid, med de minsta, med dem som är små och svaga.

Folket väntar på en kung och möter en man som hävdar att de sista ska bli de första. För många människor blir mötet med Jesus omvälvande: han lever tvärtom. Tvärtom mot vad de hade fått lära sig och trott.

Jesus kallar Gud för far, och visar på möjligheten för människan att ha en nära, familjär relation till Gud.

Han vidgar familjebegreppet: Jesus kallar dem som gjorde Guds vilja för sin familj. Oavsett blodsband.

Det tycks som om Jesus undervisar med auktoritet.

Många kommer för att lyssna på honom, och många hoppas att han är den som skulle komma.

En av lärjungarna, Petrus, får av Jesus frågan vem lärjungarna säger att han är. Petrus svarar honom: Guds Messias (Lukasevangeliet kapitel 9 vers 20) Från grekiskans ord för den smorde har Jesus fått sitt tillnamn, Kristus. Jesus Kristus betyder att Jesus är den smorde.

Jesus blir genom sin tvärtom-verksamhet ett störande inslag både för det religiösa etablissemanget och för den politiska makten. Runt år 30 tas han tillfånga, torteras, blir korsfäst och dör.

Kanske grusas hans vänners förhoppningar där, när han dör på korset. Men, trons berättelse om Jesus slutar inte i korsfästelsen.

I Lukasevangeliet (kapitel 24 vers 13–32) berättas det om hur några av lärjungarna är på vandring bort från Jerusalem när en främling slår följe med dem. De har varit i Jerusalem för att fira den judiska påsken, ett firande som slutat i katastrof. Jesus togs till fånga, torterades och avrätades genom korsfästelse. Efter hans död var hans vänner skakade. De hade trott att han var den de hade väntat på. Den som skulle befria folket. På den tredje dagen efter hans död kom några av vännerna till graven. Den var tom.

Nu är de på väg bort från staden och alla de fruktansvärda händelserna. Några bland dem, kvinnorna, hävdar att Jesus har uppstått. Lärjungarna vet inte vad de ska tro.

Främlingen som slår följe med dem frågar dem vad som har hänt, och de berättar: ”Detta med Jesus från Nasaret, han som var en profet, mäktig i ord och gärning inför Gud och hela folket.”

De berättar allt – också om sin osäkerhet på om det som kvinnorna säger är sant.

Han svarar dem, och förklarar för dem att denne Jesus var den de väntat på, Messias (på grekiska heter Messias Kristus).

När de kommer fram till byn stannar främlingen hos dem, och när han bryter brödet ser de vem han är: den uppståndne Jesus.

Fyrtio dagar efter uppståndelsen lämnar Jesus Kristus jordelivet. Efter femtio dagar sänder Gud en hjälpare, Anden, till världen. Jesus Kristus lämnar världen men gemenskapen kring honom består.

De första kristna delar tron att Jesus är den det judiska folket väntat på. Också icke-judar sluter sig till de kristna. Den gemenskap de första kristna formar utgår från de mönster Jesus visat dem. De äter tillsammans och delar med sig av sina pengar och ägodelar. De deltar i

undervisningen och ber tillsammans. De predikar fortsatt omvändelse och dop – i Jesus Kristus namn.

Det är omöjligt att tala om kristen tro på Gud utan att tala om Jesus. Jesus visar vem Gud är, hurdan Gud är.

Gud går med. När Jesus bjuder in människor att följa honom är det början på en vandring. En vandring som inte tar slut i och med livets slut. Det blir tydligt i hans eget liv, hans egen död och uppståndelse. Också i det mest livlösa av allt, döden, ger Gud liv genom Jesus.

I kristen tradition finns det en förväntan på att Jesus ska komma åter och att mänskligheten ska få möta honom igen.

niskan har fått stor frihet – och stort ansvar. En människa har inte ansvar bara för sig själv och sin egen familj utan också för andra människor, för djur och för miljön. Människans uppgift är att bidra till att Guds rike kan bli en verklighet. Det ansvaret kan inte på samma sätt avkrävas djuren.

Är alla människor lika mycket värda?

Överallt där människor lever tillsammans finns det en mer eller mindre tydlig uppdelning och värdering av människor. Olika egenskaper och kvaliteter värderas olika i olika samhällen och vid olika tidpunkter. Oavsett med vilken måttstock olika samhällen mäter människor tilldelas människor olika värde. Det strider mot den kristna människosynen. Det som avgör en människas värde är inte vilka egenskaper eller kvaliteter hon har. Inte heller bestäms en människas värde av vilka förmågor hon har eller saknar. Människans värde avgörs av att hon är älskad av Gud. För människan är skapad till Guds avbild, och för Gud är alla människor lika värdefulla.

Kristendomen är egentligen ett omöjligt projekt. Det bygger på att människan ska försöka bli allt mer lik Gud och vandra i Jesus fotspår. Och, Jesus gick ju ofta tvärtom-vägen. En del av detta projekt, att leva som kristen,

handlar därför om att se vad det skulle kunna innebära i det egna livet, och i relation till andra.

Sinnesrobönen

*Gud, ge mig sinnesro att acceptera det jag inte kan förändra,
mod att förändra det jag kan
och förstånd att inse skillnaden. Amen.*

Dop och nattvard – heliga handlingar (sakrament)

Det finns handlingar som Jesus uppmanar sina efterföljare att ge vidare. De handlingarna kallas för heliga, sakrament. Ordet sakrament kommer från latinets *sacer*, som betyder helig.

För att en handling ska kallas ett sakrament krävs att det finns:

- en uppmaning från Jesus som säger att handlingen ska utföras (instiftelseord)
- ett löfte från Jesus (löftesord)
- ett jordiskt element eller tecken.

Bruket att döpa barn hör samman med synen på att människan inte måste prestera något för att erbjudas en plats i kyrkans gemenskap. Det kommer inte an på människans egen tro eller mentala förmåga om hon är älskad av Gud. Därför kan både barn och vuxna döpas utan att det ställs några motkrav på den som ska döpas.

Dopet i vatten har en längre historia än den kristna kyrkans historia. I Bibeln berättas det om att Jesus döptes av Johannes döparen (Matteusevangeliet kapitel 3 verserna 13–17, Markusevangeliet kapitel 1 verserna 9–11 och Lukasevangeliet kapitel 3 verserna 21–22). Johannes döpte människor för att de skulle omvända sig. Det kristna dopet är däremot inget omvändelse-dop utan en inbjudan till ett liv i kyrkans gemenskap.

I Apostlagärningarna i Bibeln berättas det om hur lärjungarna tillsammans med ytterligare några personer efter Jesus död och uppståndelse döpte 3 000 personer. För dem som döptes blev dopet början på den nya gemenskapen. Nedsänkningen i vatten symboliserar att människan dör och uppstår tillsammans med Kristus. Dopet hör i kristen tradition samman med påsken, då Jesus dog och uppstod. De första kristna beslutade sig för att en människa måste vara döpt för att bli upptagen i församlingen. I de flesta kyrkor i världen är det så också idag. Svenska

kyrkan är ett av undantagen. Svenska kyrkan kan man tillhöra även om man inte är döpt.

Det kristna dopet sker, liksom Johannes omvändelse-dop, i vatten. Vatten är en förutsättning för liv. Dopet har med livet att göra och är en inbjudan till ett liv i Guds närhet. För att detta ska bli tydligt sker det kristna dopet i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn. Det betyder att samhörigheten mellan den treenige Guden och den som döps tydligt uttalas i dopet. Dopet är också förknippat med ett löfte. Jesus sa:

Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar: döpa dem i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn och lär dem att hålla alla de bud jag har gett er. Och jag är med er alla dagar till tidens slut.

| Matteusevangeliet
kapitel 28 verserna 18–20

Ibland kallas dessa ord för dop- eller missionsbefallningen.

Dopet är en engångshandling som är varaktig. En gång döpt, alltid döpt. Gemenskapen med Gud är bekräftad livet ut. Och inte bara livet ut utan också in i döden och i det liv som sträcker sig bakom död. Därför behöver inte dopet ske mer än en gång. Guds löfte gäller.

En människa behöver vatten och mat för att leva. När Gud föds till världen som människa blir det tydligt att Gud är beredd att placera sig i människans ställe. Det är därför ingen slump att de två handlingar som den kristna kyrkan håller heliga (sakramenten) har med vatten och mat att göra. Dopet, inbjudan till gemenskapen, sker i vatten. Nattvarden, tydliggörandet av gemenskapen, består av bröd och vin.

Kyrkan är inte en sammanslutning av liktänkande människor. I kyrkan samlas människor med skiftande åsikter och tankar. Gemenskapen blir tydlig i nattvardens bröd och vin. Där upphör skiljelinjerna. Som så många andra måltider är nattvarden tänkt att vara en gemenskapshandling, en handling som både ska bekräfta och utveckla gemenskap.

Nattvarden är en måltid, och det som sker i nattvarden är just detta: människor äter och dricker. Gud tar plats i det konkreta och jordiska, i brödbiten och i vinet. Brödet och vinet förvandlas inte, det fortsätter vara bröd och vin. Det storslagna är detta: att Gud tar plats i brödet och vinet, i gemenskapens mitt. Nattvarden är en påminnelse om Jesus.

Nattvarden hör, liksom dopet, samman med påskan. I Bibeln berättas det om att Jesus och hans lärjungar var i

Jerusalem för att fira den judiska påskan, till minne av det israelitiska folkets uttåg ur Egypten. De åt påskmåltiden med alla dess tillbehör, bröt brödet och drack vinet. Men den här kvällen var annorlunda. Jesus gav måltiden en ny innebörd:

Medan de åt tog Jesus ett bröd, och efter att ha läst tackbönen bröt han det, gav åt sina lärjungar och sade: "Tag och ät, detta är min kropp." Och han tog en bägare, och efter att ha tackat Gud gav han den åt dem och sade: "Drick av den alla. Detta är mitt blod, förbundsblodet som blir utgjutet för många till syndernas förlåtelse."

| Matteusevangeliet
kapitel 26 verserna 26–28

De orden brukar kallas för nattvardens instiftelseord. Det finns många likheter mellan dop och nattvard. Båda handlingarna består av något vi behöver för att leva, dopets vatten och nattvardens bröd. Jesus har instiftat både dop och nattvard, och uppmanat sina lärjungar att döpa och att dela bröd och vin. Både dopet och nattvarden är förbundna med löften. Dopets löfte är att Jesus ska vara med den döpte, alla dagar.

Nattvardens löfte är syndernas förlåtelse. Det löftet hänger samman med förbundstanken. I Gamla testamentet finns det exempel på hur Gud sluter flera förbund med mänskligheten. I nattvarden hänvisar Jesus till ett nytt förbund. Bakgrunden finns i det judiska påskfirandet. I samband med uttåget från Egypten skyddade det israelitiska folket sig genom att bestryka dörrposterna med blod från ett lamm. Köttet från lammet åts upp. Den judiska påskmåltiden innehåller lammstek, vin, bittra örter och osyrat bröd. När Jesus firar påskmåltid med sina lärjungar är det detta offerblod han hänvisar till: blodet som skulle rädda folket undan döden. När Jesus instiftar nattvarden visar han att folket inte behöver räddas genom offer. Gud har ingått ett nytt förbund med mänskligheten i och med att Jesus föds till världen. Han själv är tecknet på det nya förbund som Gud ingått med mänskligheten. Som en påminnelse om det ger han sina vänner en konkret handling: måltiden. Han uppmanar dem att komma ihåg honom varje gång de äter brödet och dricker vinet.

Nattvarden påminner om Jesus liv, död och uppståndelse. Det är en måltid kristna firar till minne av Jesus – och i väntan på hans återkomst. En del av detta, att vänta på hans återkomst, handlar om att själv gå i Jesus fotspår. Han som bjöd in människor att äta tillsammans med ho-

nom. Han som bjöd hem sig till dem som ingen ville äta med. Han som satte människans behov av mat före budet att inte skörda på sabbaten.

Ingen blir fysiskt mätt av nattvardens bröd och vin. Men brödet och vinet påminner om måltidens betydelse i den kristna gemenskapen. Nattvarden är en påminnelse om vikten av att dela med sig av det som människor behöver för att kunna leva.

utan också om bristen i det gemensamma ansvaret för hela skapelsen.

Ibland beskrivs synd utifrån en gammal grekisk sportterm: att missa målet. Bågskytten som spänner bågen och siktar mot tavlans mitt missar ibland. Förlåtelse handlar om att få en andra chans! Att bli befriad från rollen som misslyckad, en förlorare. Denna befrielse kallas i kristen tradition för frälsning och gäller inte bara sport utan hela livet. Ordet frälsa kommer möjligen av ett äldre svenskt ord frihalsa, som användes då fångar blev befriade från sina halsbojor. Det finns många ord som har en liknande betydelse i kristen tradition: frälst, befriad, räddad, förlåten. Ibland kallas Jesus för Frälsaren, Befriaren.

Förlåtelse handlar om att få en chans till, och en till, och en till ... Jesus visar att förlåtelsen inte har någon gräns. Antalet gånger en människa kan bli förlåten av Gud är inte begränsat.

I förlåtelsen ger Gud människan möjlighet att få börja om på nytt. Förlåtelsen är en möjlighet till förändring och ger människan en ny möjlighet att leva närmare skapelsen, sina medmänniskor – och Gud.

Att öva sig i att förlåta sig själv och andra är ett sätt att vandra i Jesus fotspår och försöka likna honom. Människors uppdrag är att befria varandra, att förlåta varandra,

och att inte binda varandra vid oförrätter. Förlåtelse innebär en chans till nystart.

Uppdraget att förlåta varandra gäller alla kristna människor, inte bara prästen. I gudstjänstens sammanhang har förlåtelsen en särskild form där prästen tillsäger församlingen syndernas förlåtelse. Den formen kan kallas allmän bikt, och den ingår i varje gudstjänst där nattvard firas.

Det finns också enskild bikt. Den enskilda bikten sker oftast i ensamhet inför en präst. Det som prästen får höra i en biktsituation får prästen inte berätta vidare för någon. Prästen har absolut tystnadsplikt.

Dopet och nattvarden är tecken på befrielsen, att Gud vill befria människan och inte binda henne vid det som varit.

Förlåtelsen är Guds sätt att säga: Du är fri, du får lämna det gamla bakom dig, du får gå vidare – och bjud dina medmänniskor att gå med dig.

Hjälp oss att leva i din förlåtelse.

Stärk vår tro, öka vårt hopp

och uppliva vår kärlek. Amen.

8.

Ondskan och meningen med livet

Kristen tro räknar med att det finns en Gud som skapat världen och som fortsatt ger liv, som vill livet. En av utgångspunkterna är att skapelsen är god. Här kan det uppstå ett problem. Om nu Gud är god och allsmäktig, hur kan då det onda ske? Denna frågeställning har upptagit människans tankar genom tiderna och brukar kallas för teodicéproblemet.

I Bibeln finns det gott om berättelser om människor som kämpar mot ondska, både i sina egna liv och i samhällslivet. I Jobs bok i Gamla testamentet ställs frågan varför det onda drabbar den som lever rätt. Också Jesus möter ondskan i olika skepnader och kämpar mot det som bryter ned livet. Jesus avvisar synen att människan drabbas av ondska för att hon eller hennes föräldrar gjort sig skyldiga till något klandervärt. Ondskan drabbar oförskyllt.

Det finns inget entydigt enkelt svar på frågan varifrån det onda kommer och hur det kan ske, vare sig i Bibeln eller i kristen tradition. Jesus talar ibland om en ond makt som arbetar mot Gud. Ibland kallas denna makt för djävulen, ett ord som kommer av *diabolos* som betyder bryta

ned och bryta sönder. Djävulen kan då förstås som Guds motsats. Gud verkar för att bygga upp och återupprätta.

Ett sätt att tänka är att gott och ont funnits sida vid sida i alla tider. Livet och historien kan liknas vid en väv där olika trådar vävs samman. Människans uppgift är att väva in trådar som främjar liv och utveckling och motverkar död och förstörelse i väven.

Ett annat sätt att tänka kring det onda som sker är att beskriva ondskan som ett tillstånd där godhet saknas. Martin Luther King uttryckte det med orden: ”Det är inte de onda människornas ondska som är det värsta, utan de goda människornas tystnad.” De orden är en utmaning till människor att göra gott, att inte nöja sig med att inte göra ont.

I Gamla testamentet berättas det om hur Gud ingår ett förbund med folket och ger dem tio budord att följa. Dessa budord innehåller en förteckning över saker som folket inte ska göra. Följer folket dessa bud så lovar Gud att följa sitt folk. När Jesus ska sammanfatta den lagen finns det inte ett enda ord om vad människan inte ska göra. Tvärtom: han återkommer till vad människan ska göra. Inte på någon punkt förkastar han de tio budorden, men han visar att han tror att människan är förmögen till mer än så. Hela lagen, säger Jesus, kan sammanfattas i

orden att älska sin nästa så som sig själv. Att älska någon är en aktiv handling. Det är inget en människa åstadkommer genom att avstå från att göra något ont.

Kanske kan de tio budorden beskrivas som ett minimikrav: detta ska människan kunna avstå från för att respektera sig själv, andra människor och Gud. Det dubbla kärleksbudet, uppmaningen att älska sig själv och sin nästa, är ett slags maximering av budorden. Och innebär en utmaning att fylla frånvaron av gott med kärlek. Människan har ett ansvar för att fylla tomrummet med godhet.

Den kristna trons svar på lidandets problem är ingen förklaring av vad lidandet beror på och inte heller en lösning på hur lidandet ska kunna utrotas. I stället visar kristen tro, genom Bibeln och människors erfarenheter, på en Gud som går med människan i lidandet. Jesus kämpar mot det onda, men inte på ett teoretiskt plan. Han blir människa och möter prövningar. I sitt liv erfar han vad det innebär att vara flykting. Han utsätts för tortyr och lider en våldsam död. Gud är med människan i lidandet och döden.

När det ser som mörkast ut. När Jesus dör och livet slocknar. Då kommer livet åter. I det till synes omöjliga kan en möjlighet ligga.

Ett mönster växer fram. Den kristna trons mönster. Dom vänds till befrielse. Utanförskap till innanförskap. Död till liv. Meningslöshet till mening. Det är det mönster som Jesus liv, död och uppståndelse tecknar.

Kristen tro är ett sätt att förstå och tolka livet och döden. Livet är sårbart. Och starkt. Döden och lidandet är en realitet, inget som är möjligt att undkomma som människa. Den kristna tron erbjuder ett tolkningsmönster som innebär att Gud går med genom det svåra. Inte ens i döden viker Gud från människans sida.

9. Bön – att prata med Gud

Varje människa bär på tankar, funderingar och frågor. Ibland är de välformulerade och tydliga. Ibland kanske mest ett virrvarr.

Bild borttagen

En del av det som människor tänker på stannar i huvudet. Annat riktar sig utåt. Det ska jag prata med henne om! Just det! Jag får inte glömma att fråga honom om det. Ibland riktar sig tankarna och frågorna inte till någon särskild människa, utan till Gud. Tack Gud, för att vi kom välbehållna fram! Gud, hjälp oss att hålla ihop när det är svårt. Åh, Gud, jag vill be om förlåtelse! Jag har varit så dum! För en del människor är det lätt att be och enkelt att rikta bönen till Gud. För andra är det betydligt svårare. Kanske liknar bönen mest en trevande tanke: Tänk om det kunde finnas någon som skulle kunna hjälpa mig nu.

Bönen är ett slags samtal med Gud. Ibland är det samtalet högt och ljudligt. Ibland lågmält. Tyst. Kanske ordlöst.

I gudstjänsten avslutas ofta böner med orden: I Jesu namn. Amen.

Jesus namn handlar i detta sammanhang inte om förnamnet som sådant utan om vad hans namn förknippas med. Att be i Jesus namn uttrycker att Jesus är närvarande i bönen. Jesus föddes till världen för att leva som människa. Det var ett liv som bjöd på både glädje och sorg, vänskap och ensamhet, rofylldhet och smärta, död och uppståndelse. Att be i Jesus namn är ett uttryck för att våra liv hänger samman med hans liv. Han går med oss i

glädje och sorg, död och uppståndelse. En bön till Gud i Jesus namn är en bön till en Gud som visat sig villig att gå med människan genom det svåra.

Ordet amen betyder ungefär må det ske, låt det bli så. Hur gör man när man ber?

Frågan är inte ny. Tvärtom tycks den ha ställts av många människor genom tiderna. En bön kan vara tyst – hjärtats samtal med Gud. Den kan också vara fritt formulerad. Kanske kan de tre små orden: tack, hjälp och förlåt vara en hjälp för den som vill be fritt men är osäker på hur bönen ska formuleras. Bönen kan också vara färdigformulerad. I Bibeln finns det en hel bok, Psaltaren, med böner. I Den svenska psalmboken finns det många färdigskrivna böner för olika tillfällen i livet.

Det tycks som om också Jesus lärjungar var osäkra på hur de skulle be. De ber Jesus om hjälp. I Lukasevangeliet (kapitel 11 verserna 1–4) berättas det då om att lärjungarna får en färdig bön av Jesus. Samma bön ger Jesus lärjungarna i en berättelse från Matteusevangeliet (kapitel 6 verserna 9–13). I bönen visar Jesus att människan kan ha en personlig relation till Gud i bönen. Han kallar Gud för fader och visar att människan är del av Guds familj.

Bönen kallas Herrens bön och har använts inom kristna kyrkor över hela världen. Den används av många kyrkor

och samfund i Sverige och översättningen är gemensam, ekumenisk. Ordet ekumenisk kommer från ett grekiskt ord som betyder hela den bebodda världen och används för att visa att något är gemensamt för flera kyrkor. Bönen används vid i stort sett alla gudstjänster, i högmässor och veckomässor, vid dop, konfirmation, vigsel och begravning.

Herrens bön

Vår Fader, du som är i himlen.

Låt ditt namn bli helgat.

Låt ditt rike komma.

Låt din vilja ske på jorden så som i himlen.

Ge oss i dag det bröd vi behöver.

Och förlåt oss våra skulder,

liksom vi har förlåtit dem som står i skuld till oss.

Och utsätt oss inte för prövning,

utan rädda oss från det onda.

Ditt är riket,

din är makten och äran,

i evighet.

Amen.

En av de äldsta bönerna som förekommer i kristna gudstjänster idag är välsignelsen. Den har sitt ursprung i en

berättelse i Fjärde Moseboken (kapitel 6 verserna 23–27) där Gud talar till Moses. Gud talar till Moses och ger välsignelsen vidare till hans bror, Aron. Därför kallas välsignelsen ibland för den aronitiska välsignelsen.

I Bibeln beskrivs välsignelsen ofta som en direkt gåva från Gud och en kraft vars yttring är välgång. Välsignelsen avslutar i stort sett alla gudstjänster, såväl högmässor och familjegudstjänster som enkla andakter, dop, konfirmation, vigsel, begravning och bikt.

Välsignelsen

Herren välsigne oss och bevara oss.

*Herren låte sitt ansikte lysa över oss
och vare oss nådig.*

*Herren vände sitt ansikte till oss
och give oss frid.*

*I Faderns och Sonens och den helige Andes namn.
Amen.*

10. Bibeln

Bibeln har genom tiderna format kristnas syn på Gud, människan och världen. Bibeln är den främsta källan till kunskap om Jesus liv, död och uppståndelse.

I ungefär 1700 år levde de allra flesta kristna utan en egen bibel och utan möjlighet att själva läsa Bibeln. Bibelns texter lästes i gudstjänsten och tolkades av prästen i predikan. Tryckkonsten gjorde det möjligt att sprida Bibeln. På 1500-talet betonade kyrkliga reformatorer som Martin Luther vikten av att människor skulle få ta del av bibeltexterna på sitt eget språk för att själva kunna läsa och tolka dem. På 1800-talet spreds Bibeln till en vidare krets. Bibeln blev en läsebok.

Bibeln är egentligen inte en bok utan en samling böcker. Bibeln innehåller 77 böcker. Ordet bibel kommer från latinets *biblia* som betyder just böcker. Bibelns böcker är samlade i tre huvuddelar: Gamla testamentet, Tillägg till Gamla testamentet (Apokryferna) och Nya testamentet. Testamente betyder vilja, förbund eller vittnesbörd. I kristen tradition kallas de böcker i Bibeln som berättar om tiden före Jesus födelse för Gamla testamentet. De böcker som berättar om Jesus liv, död och

uppståndelse och de första kristnas liv kallas för Nya testamentet.

Den del av Bibeln som kristna kallar för Gamla testamentet är gemensam för kristna och judar, och brukar också kallas för den hebreiska Bibeln. För kristna är både Gamla testamentet och Nya testamentet helig skrift, berättelser som visar på hur världen och människan hör samman med Gud. Att något är heligt betyder att det anses höra samman med Gud.

Bibeln är helig skrift, hör samman med Gud, men Bibeln är också kyrkans – de kristnas – gemensamma bok. Bibeln är en bok för gemensamt bruk. Därför läses texter ut i Bibeln i gudstjänsten och vid andakter. Bibeln behöver tolkas. Predikan är en sådan tolkning, men alla kan tolka Bibeln och försöka hitta betydelsen av en berättelse. Många församlingar bjuder in till bibelstudium och samlingsgrupper kring Bibeln.

Bibeln är fylld med historieskildringar, berättelser, levnadsregler, visdomsord, bön och poesi. Den bibliska berättelsen är berättelsen om hur Gud skapat världen och är närvarande i sin skapelse. Det är berättelsen om hur Gud sluter förbund med mänskligheten i de mest skiftande sammanhang. Det är en berättelse om mänskliga tillkortakommanden, lidande, kärlek, död och befrielse.

I Bibeln finns berättelsen om hur Gud visar sitt ansikte i världen, berättelsen om Jesus, som föds in i världen och fullt ut delar människan livsvillkor. Och dödsvillkor. Det är berättelsen om hur Gud delar det mänskliga lidandet och den mänskliga döden när Jesus dör på korset. Berättelsen om det omöjligas möjlighet: hoppet om ett liv efter detta.

Erfarenheten av tro spelade en stor roll för de bibliska författarna. De gav vidare berättelser som nedtecknats i tro. Sina troserfarenheter gjorde de i det dagliga umgänget med dem som fanns i deras närhet.

Ibland kallas Bibelns berättelse för den stora berättelsen. Människans berättelse, individens livsberättelse, kan kallas för den lilla berättelsen. Den rymmer precis som Bibelns berättelser en mängd skiftande erfarenheter, sammanhang och motiv. Att läsa eller att lyssna till Bibelns berättelser ger oss en möjlighet att spegla våra egna livsberättelser i den stora berättelsen, i berättelsen om hur Gud visar sig i världen.

11.

Trosbekännelsen – att bekänna sin tro

I den tidiga kristna kyrkan fick de som skulle döpas svara på tre frågor: Tror du på Gud Fader? Tror du på Jesus Kristus? Tror du på den heliga Anden?

Så småningom utvecklades dessa frågor till en längre, mer sammanfattande bekännelse. På 100-talet formulerades den bekännelse som kallas den apostoliska trosbekännelsen. Ordet apostolisk uttrycker sambandet med apostlarna, det vill säga Jesus tolv lärjungar samt Mattias och Paulus. Ursprungligen var trosbekännelsen alltså kopplad till dopet. Orden i trosbekännelsen var en sammanfattning av hur apostlarna undervisade. Det betyder inte att varje enskild kristen då stämde in i alla trosbekännelsens delar. Istället var bekännelsen ett sätt att visa vad en kristen kan tro på, inte en beskrivning av vad en kristen ska tro på.

Urformen till den apostoliska trosbekännelsen kommer från församlingen i Rom. Trosbekännelsen har tre delar, som också kallas artiklar. Den första fokuserar på Gud som Fader och Skapare, den andra på Guds Son, Jesus Kristus, Frälsaren, medan den tredje visar på den heliga Anden och människors gemenskap.

Den apostoliska trosbekännelsen används i gudstjänster, såväl i doggudstjänster som vid konfirmationen och i högmässan.

Den apostoliska trosbekännelsen

*Vi tror på Gud Fader allsmäktig,
himmelens och jordens skapare.
Vi tror ock på Jesus Kristus,
hans enfödde Son, vår Herre,
vilken är avlad av den helige Ande,
född av jungfrun Maria,
pinad under Pontius Pilatus,
korsfäst, död och begravnen,
nederstigen till dödsriket,
på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda,
uppstigen till himmelen,
sittande på allsmäktig Gud Faderns högra sida,
därifrån igenkommande till att döma
levande och döda.
Vi tror ock på den helige Ande,
en helig allmännelig kyrka,
de heligas samfund, syndernas förlåtelse,
de dödas uppståndelse och ett evigt liv.*

Den apostoliska trosbekännelsen är unik och har överlevt genom tiderna. Det finns många andra exempel på trosbekännelser från olika tider och olika delar av världen. Tron hänger ihop med livet och med livets omständigheter. Därför formuleras ständigt nya bekännelser. En del av dem lämnar kanske aldrig skrivbordslådan, andra sprids och blir viktiga också för andra än dem som skrivit dem.

En aspekt av kristen tro är att Gud visar sig på många olika sätt och vid olika tillfällen. I den apostoliska trosbekännelsen uttrycks detta genom de tre artiklarna. Gud visar sig som Fader, Son och Ande. Skapare, Befriare och Livgivare.

Psalmsången i gudstjänsten kan också vara ett uttryck för bekännelse. I en psalm bekänner Lina Sandell tron på en Gud som stiger in i människans liv och delar hennes livsvillkor.

*Jesus för världen givit sitt liv:
öppnade ögon, Herre, mig giv.
Mig att förlösa offerar han sig,
då han på korset dör ock för mig.*

*O vilken kärlek, underbar, sann!
Aldrig har någon älskat som han.
Frälst genom honom, lycklig och fri,
vill jag hans egen evigt nu bli.*

*Tag mig då, Herre, upp till ditt barn,
lös mig från alla frestarens garn.
Lär mig att leva, leva för dig,
glad i din kärlek, offrande mig.*

| Den svenska psalmboken 45

Lina Sandells psalm påminner om att trosbekännelsen inte bara är en fråga om ord utan också om handling, om hur livet påverkas. Att bekänna sin tro på en Gud som visat sitt ansikte i människan Jesus får konsekvenser för hela livet.

12.

Kyrkan – plats att dela liv

Kyrkan kallas ibland för Guds hus. Det betyder inte att Gud är mer närvarande i kyrkorummet än på andra platser. Kristen tro räknar med att Gud är en Gud som är närvarande i liv och död, oavsett var människan befinner sig. Kyrkan är en påminnelse om detta: att Gud bor i världen. Och, trots att det inte är så att Gud är mer närvarande i kyrkan än på andra platser så skiljer sig kyrkorummet från många andra rum. Kyrkan är uppförd för att visa på Guds närvaro i världen. Därför kallas kyrkan och kyrkorummet för heligt, för att det hör samman med Gud. Men kyrkan hör inte bara samman med Gud utan också med människor. Guds hus är också människors hus. Det är ett hus som bjuder in till stillhet och meditation. Rummet i sig är ofta stort och öppnar sig mot himlen. Ibland sjuder det av liv i kyrkan och musiken fyller rummet.

I kyrkan firas gudstjänst. Gudstjänsten kan firas vid olika tidpunkter och på olika dagar. I de allra flesta kyrkor firas gudstjänst på söndagsförmiddagar. Det är ingen slump att gudstjänsten firas just då. I kristen tradition räknas söndagen som den sjunde dagen: den dag som Gud vilade på under skapelsen. Därför är söndagen en

vilodag också för människan. En annan anledning till att gudstjänsten firas på söndagsförmiddagarna är att Jesus uppstod tidigt en söndag, på påskdagen. Varje söndag har sin egen karaktär och ett eget tema. Varje år återberättas i kyrkan historien om Jesus födelse, liv, lidande, död och uppståndelse. Kyrkans år, kyrkoåret, börjar lite tidigare än den första januari, ofta i slutet av november. Kyrkoåret börjar med förväntan i berättelsen om hur Jesus rider in i Jerusalem (Första söndagen i advent) och avslutas med förberedelse inför Kristus återkomst (Domssöndagen). De tre stora högtiderna under kyrkoåret handlar om Jesus födelse (julen), Jesus lidande, död och uppståndelse (påskan) och hur Anden blir tydlig för de första kristna (pingsten). En stor del av kyrkoåret utgörs av en tid då söndagarna ägnas åt olika teman som behandlar frågor om livet och tron utifrån tron på en treenig Gud (trefaldighetstiden).

Kyrkan är inte bara ett hus, Guds hus, människors hus, en helig plats. Kyrkan är också en gemenskap. En gemenskap som består av människor av kött och blod. Som sådan kan den organiseras på många olika sätt. Och det gör den också. Olika kyrkor ser olika ut. Det finns många olika kyrkofamiljer: ortodoxa, katoliker, anglikaner, kalvinister, lutheraner ... Oavsett hur kyrkan är orga-

niserad är uppgiften densamma: att återberätta det glada budskapet att Gud visat sig i ett litet människobarn och det ofattbara: att detta människobarn växt upp, levt och dött för att sedan uppstå igen! Kristen tro bär på ett löfte om att Gud är med människan i liv och död. Kyrkan är en gemenskap som bär på ett hopp om att Gud möter människan bortom döden.

I Apostlagärningarna i Bibeln berättas det om hur kyrkan växte fram och organiserade sig. Om de första kristna berättas det att de deltog i ”undervisning och den inbördes hjälpen, i brödbrytandet och bönerna” (Apostlagärningarna kapitel 2 vers 42). Trots att det gått snart 2000 år sedan den texten skrevs, och trots att kyrkan ser så olika ut på olika håll, kan de raderna sammanfatta kyrkans gemenskap också idag. Undervisningen är en central del av kyrkans liv, liksom den inbördes hjälpen (diakonin). I många församlingar spelar gemensamma måltider en viktig roll, och brödet bryts i nattvardsgudstjänsten. Bönen, samtalet med Gud, är både individuell och kollektiv.

Utan kyrkan skulle budskapet om Jesus liv, död och uppståndelse inte ha nått oss. Det är kyrkans uppgift att berätta om Jesus och att visa hur den berättelsen har med människors liv att göra idag. Jesus undervisning om Guds

rike handlar inte om dåtid utan om nutid. Det är kyrkans uppgift att leva ett liv som förverkligar Jesus undervisning om Guds rike. Kyrkan ska påminna om att Guds tid är nu.

Bild borttagen

Vill du läsa mer?

Bibeln, Verbum Förlag 2004

Innehåller Gamla testamentet, Tillägg till Gamla testamentet, Nya testamentet samt en omfattande uppslagsdel med ordförklaringar, bevingade ord och förslag till bibelläsningssplan.

Bönboken Tradition och liv, Verbum Förlag 2000

En bok med texter om och böner vid årets och livets högtider. Innehåller ett kalendarium med årets helgondagar och plats för egna anteckningar vid varje månad.

Den svenska psalmboken med tillägg, Verbum Förlag 2005

Rymmer 800 psalmer, bibelvisor och gudstjäntsånger (liturgiska sånger). De första 325 psalmerna är gemensamma för många kyrkor och samfund (ekumeniska). *Den svenska psalmboken med tillägg* innehåller också *Den svenska evangelieboken* med alla bibeltexter som läses i gudstjänsten under kyrkoåret, *En liten bönbok* och ett utdrag ur *Den svenska kyrkohandboken*.

Ett bönens år av Caroline Krook, Verbum Förlag 2009

En bok med böner för varje söndag under kyrkoåret.

Gud och det utvalda folket – inledning till Gamla testamentet

av LarsOlov Eriksson och Åke Viberg (red), Verbum Förlag 2009

En omfattande introduktion till Gamla testamentets böcker och tillkomst. Presentation av Israels historia, bibelvetenskapliga forskningsmetoder och hur Gamla testamentets texter kan tolkas idag.

Jesus och de första kristna – inledning till Nya testamentet

av Dieter Mitternacht och Anders Runesson (red), Verbum Förlag 2006

En grundlig genomgång av Nya testamentets böcker och deras tillkomst. Presentation av den sociala och religiösa situation som Jesus och de första kristna levde i, kristendomens framväxt och olika sätt att tolka Nya testamentets texter.

Levande teologi av Cristina Grenholm, Verbum Förlag 2010

En bok som kortfattat presenterar Svenska kyrkans tro. I boken finns reflektioner kring behovet av en lära om Gud, teologi, där alla får vara med i samtalet om Gud och teologi inte bara är något för experter.

Salt, bröd och vin – en pilgrimsteologi av Martin Lind,

Verbum Förlag 2011

Innehåller tankar om hur människan hänger ihop med Gud, och där människans liv ses som en helhet. Andligt och världsligt hänger ihop. Lyfter fram vikten av att människor är olika och visar på bönen och gudstjänstens plats i vardagen.